

**«Мрії зламане
крило...»**

*(Літературно-музична
композиція до дня
народження
Лесі Українки)*

2-

Ні! Я жива! Я буду вічно жити!
Я в серці маю те, що не вмирає.
Леся Українка

(Звучить мелодія скрипки)

Леся Українка. Жодного дня я не сиділа за шкільною партою, не відповідала біля дошки, не бігала з ровесниками гучними коридорами. Моїми вчителями були мати, батько, книги і саме життя.

На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала,
А хто стрічався на шляху зо мною,
Того я щирим серденьком вітала...

Ведучий. Лариса Петрівна Косач народилася 25 лютого 1871 року в м. Новограді – Волинському в родині відомої письменниці Олени Пчілки та юриста Петра Антоновича Косача. У сім'ї Косачів було шестеро дітей, вихованню яких батьки приділяли багато уваги (Михайло, Леся, Микола, Ольга, Оксана, Ізидора). Панувала атмосфера поваги до народних традицій і звичаїв, української культури та мови. Перекладали і писали твори, переказували історії, записували народні пісні і звичаї, декламували, дуже часто читали вголос.

Ведучий. В чотири роки Леся вже цілком справно читала. Захоплювалася вона фольклорними працями Чубинського, «Кобзарем» Тараса Шевченка, творами Жуля Верна та Данієля Дефо. А коли їй було 6 років, дівчинка навчилася писати для того, щоб написати першого в житті листа до своїх любих дядька і тітки Драгоманових.

Ведучий. Свій перший вірш «Надія» Лариса написала у 9 років, а перша публікація відбулася, коли дівчинці виповнилося 13. Мати порадила дочці підписатися псевдонімом Леся Українка. Адже в сім'ї її звали зменшувальним ім'ям Леся, а прізвище «Українка» мало означати, що авторка – дівчинка з України. Під цим іменем вона й увійшла в історію української та світової літератури.

Ведучий. Та вже змалку Леся була милосердною до чужого горя, її обурювала несправедливість, неправда і гніт, її вражала бідність селянських дітей, яких мала Леся навчала грамоти. Невдовзі у неї назбиралося вже кілька віршів.

Читець. (Хлопчик читає вірш «На зеленому горбочку...»).

(Інсценізація вірша «Мамо, іде вже зима...» Старшокласниця у ролі мами, а першокласник – у ролі сина.)

Ведучий. Згодом родина Косачів переїжджає до Луцька. У Лесі ще нічого не болить, здоров'я не викликає жодних нарікань, вона на диво прудка, невсидлива. «Хлоп'яча натура», - кажуть дорослі. На Водохрещі Леся з братом Михайликом подались на річку – подивитись, як святять воду. Це ж так близенько. Як не піти? Поруч таке видовисько, як всидіти вдома? Та хто міг подумати, що Леся так перемерзне? Хто міг знати, що ця необачність спричинить до непоправного лиха.

Ведучий. А саме звідти й почалося. Спочатку заболіла права нога. Потім спухла ліва рука і обзивалося болем, та таким, що хоч вовком вий. Косачівна кріпилась з усіх своїх дитячих сил. Їй лише було 9 років. А вона вже казала: «Біда йде – за собою ще веде». Пізніше вона напише :

Що болить?- мене питали,

Але я не признавалась.

Я була малою горда,-

Щоб не плакати, я сміялась.

Леся Українка. (Читає вірш «Я йду шляхом, пісні свої співаю...»)

(Звучить пісня «Місяць яснасенський...»)

Ведучий. Після того, як у Лесі намокли ноги під час Водохреща у крижаній воді, лікарі поставили діагноз – туберкульоз кісток, легенів, нирок. Але дівчинка без надії сподівалася на краще. Доля ніби позначила Лесю, виділила з – поміж інших, «втяла кепський жарт, замолоду піддала одночасно фізичному і моральному катуванню, кинувши дівчину в пекельну купіль реальності».

Ведучий. У травні 1882 року родина Косачів переїздить до Колодяжного, де батько купив невелику садибу. Малеча потрапляє в царство природи, між привітних і добрих людей. Через хворобу, яка прогресувала, батьки не могли віддати Лесю до школи. Наполеглива робота постійно тривала вдома. Дівчинка багато читає, студіює історію, літературу, іноземні мови (яких знала понад десяток). Вчителями виступають мати, запрошені приватні вчителі.

Ведучий. Леся вдає, що із здоров'ям все гаразд, не потурає болю, та хіба від батьків сховаєшся: поїздки, консультації... Дванадцятирічна дівчинка з батьками їде до Києва, в університетську клініку на першу операцію. Розпочалася – за висловом Лесі - тридцятилітня війна з туберкульозом. А навколо весна... Леся з сестрою Ольгою розбивають клумби, садять і сіють квіти. Погано тільки з гранням на фортепіано, трохи вправ – і ліва рука нагадує про себе.

Ведучий. Доводилось ходити в гіпсі, зі спеціальним апаратом, на милицях. Це завдавало нестерпних мук. Леся змушена відмовитись від гри на фортепіано. Жаль! Вечорами, бувало, збереться гурточок – і речі, і співи, і танок веселий... Та все минає, зостаєшся лиш ти, чуття твої і самотність. Як вибух душі Леся пише вірш «До мого фортеп'яно».

Леся Українка. (Читає вірш «До мого фортеп'яно...»)

Ведучий. З 1883 року Леся Українка починає серйозно займатися літературою, публікується у львівських журналах, альманахах. Виходять її збірки «На крилах пісень»(1893р.), «Думи і мрії»(1899р.), «Відгуки»(1902р.). Нерівна боротьба з недугою не припинялася ані на мить, час від часу спалахувала з новою силою. В листі до матері вона зізнається: «Я бачу тепер, що я більше можу витерпіти, ніж думала перше».

Леся Українка (в товаристві з мамою). Господи! Я не звикла скаржитись на свою долю! Оці лікування у Києві, солоні ванни у Литві, купелі у Криму, клініки Відня – все це змусило мене відмовитись від тих речей, які люблю, яким віддаю свої пориви... Мамо! А так хочеться знову взяти пензля і писати. Так хочеться...

Ведучий. На дорогах нелегкого життя Леся Українка зустріла Сергія Мержинського – людину освічену, ніжну. Іскра взаємності спалахнула в серцях.

Дружба з Мержинським принесла їй оптимізм, але водночас і відчай. Він помер у неї на руках. За одну ніч вона написала драматичну поему «Одержима». А життя стрімко йшло вперед. Знала, що часу лишилось мало, а сказати хотілось багато...

Леся Українка.

Довго щирими сими словами
До людей промовлятиму я;
Я загину – та довго між вами
Гомонітиме пісня моя!!!

Ведучий. Останні 10 років свого життя Леся Українка жила в Україні наїздами. Більше – на Кавказі, в Криму, Італії, Єгипті. У 1907р. поетеса обвінчалася з Климентом Квіткою – музикознавцем, фольклористом, людиною, яку давно вже знала, яка часто приходила їй на допомогу.

Ведучий. Але померти вона ще не могла – зоставалася не проспівана остання, лебедина «Лісова пісня». Пісня дитинства, молодості, невпинних змагань за красу життя. Леся виспівує свою думу, свою мрію. Народжена в неймовірних муках «Лісова пісня» - шедевр шедеврів Лесі Українки. Це чи не єдиний з драматичних творів письменниці, що не зазнав цензурних тортур, що вивів авторку на шлях світової літератури.

(Інсценізація уривка з «Лісової пісні»)

Мавка. Ох, як я довго спала!

Лісовик. Довго, дочко!

.....
Лукаш. Як ти говориш? (заслухавшись)

Мавка. Чи тобі так добре? Твоя сопілка має кращу мову.
Заграй мені, а я поколишуся.

Ведучий. Померла Леся Українка 1 серпня 1913р. в гірському містечку Сурамі, що в Грузії. Похована в Києві на Байковому кладовищі.

Ведучий. Прожила письменниця 42 роки. Але встигла зробити стільки, що не кожному під силу. Твори Лесі Українки ввійшли до скарбниці світової літератури. Справді, треба дякувати їй, читати її твори, черпати з них волю до життя, непоклінність, одержимість цінностей. Добра вічна пам'ять борцеві, письменниці з священним іменем України.